

The penetration of foreings in the terminology of some vital areas in Albania and Kosovo

MA. sc. Shpresa Dorda

Specialists of Curricula into Educational
Regional Directory of Tirana (Ph.D. Candidate)
shpresa.dorda@yahoo.com

Dr. sc. Sindorela DOLI - KRYEZIU

Lecturer at the University of Gjakova,
Prizren and Pristina
sindidol@yahoo.com

MA. Sc. Gentian Muhaxhiri

Lecturer at the University of Gjakova
(Ph.D. Candidate)
gentianamuhaxhiri@hotmail.com

Abstract

Albanian language in its current shape is conditioned by historical factors, social, economic, political, and by internal factors of its development. An important direction of development of language is dealing with borrowings, once they benefited from this mutual enrichment between languages in contact, the times words are superimposed where the consequences are evident in the course of development of the host language. Even the Albanian language has a similar approach as both in Albania and Kosovo. Her relationship with neighboring languages, and not only with them, have made her face be the result and reflection of this phenomenon. The trend/tendence of recent years of Albanian people using foreign words as a result of political and social factors we have observed in Albania and Kosovo. Languages of which we have received most borrowings word are mainly from two countries English, Italian and less from French. Foreign words penetrated many vital aspects of the Albanians people life and in two countries. Given the fact of the establishment of linguistic culture , social, historical , we become aware that the development of technology, many expressions and borrowings have entered our daily lexicon , because , at the moment we have not made any our discovery and we don't have any real name to put to these objects . Even in various fields of science and technology are added borrowings, where the object or phenomenon introduced, along with the name of the language of the country that invented or issue. To further we have selected some areas terminology, such as administrative and legal terminology, language terminology, culinary, sports, information and technology. Examples of borrowings that we received from each area have given the sentence to get a context where there are used, except linguistic terminology for which we did not see it reasonable to give examples in sentences , since the paper work is in this area and only the term is sufficient.

Keywords: penetration, foreings, terminology, Albania, Kosovo

Administrative - legal terminology

The material of collecting foreign words, belonging to administrative, legal terminology is made of the Criminal Code (Kodi Penal) - The updated with judicial practice (I perditësuar me praktike gjuhësore), Tirana 2009, Civil Code (Kodi Civil) , Tirana 2010, The Code of Administrative Procedure (Kodi i procedurës administrative), Tirana 2009, The Code of Civil Procedure , Tirana 2007 , The Code of Criminal Procedure (Kodi i procedurës penale) , Family Code (Kodi i familjes) and legislation on adoption .

Below we have given foreign words into the sentence, so we can take the meaning which they broadcast.

Examples:

- International agreements **ratified** by the Albanian state (Marrëveshje ndërkombëtare të **ratifikuar** nga shteti shqiptar).
- When the offense committed under the **effect of narcotics** (Kur vepra penale kryhet nën **efektin** e narkotikëve).
- The prosecutor asks the court to replace them with another **sanction** (Prokurori i kërkon gjykatës zëvendësimin e tyre me një **sanksion** tjetër).
- Obstructing or concealment of **correspondence** (Pengimi ose fshehja e **correspondences**)
- **Consists** in creating unfair privileges (**Konsiston** në krijimin e **privilegjeve** të padrejta).
- To create unfair **privileges** to third parties (Për të krijuar dhe **privilegje** të padrejta për të tretët).
- When these claims related to the start **pretence** (Kur këto të fundit kanë lidhje me **pretendimet** e fillimit).
- Can extend the deadline decision which is not **preclusive** (Mund të zgjasë me vendim afatin që nuk është **prekluziv**).
- Without court permission and without being **evident** in the file (Pa lejen e gjykatës dhe pa qenë të **evidentuara** në dosje).
- Without disclosing the person who is credited **false** (Pa treguar personin të cilit i **atribuohet falsiteti**).
- The chairman of the appellate court determines **reporter** of the case and the day of judgment (Kryetari i gjykatës së apelit cakton **relatorin** e çështjes dhe ditën e gjykimit).
- When the chairman **consist on** that it is not competent to put in execution request (Kur përmbaruesi gjyqësor **konstaton** se nuk është kompetent për të vënë në ekzekutim kërkesën).
- The buyer called the bidder that has **offered** the highest price (Blerësi quhet **ofertuesi** që ka dhënë çmimin më të lartë).
- Because of preference by other tasks, the **execution** order is returned to the **creditor** (Për shkak **preference** nga detyrime të tjera, urdhri i **ekzekutimit** i kthehet **kreditorit**).
- They have a right to be **compensated** for losses based on legal provisions (Kanë të drejtë të **kompensohen** për humbjet **eventuale** në bazë të dispozitave ligjore).
- It should respect the principle of **proportionality** (Duhet të respektojë parimin e **proporcionalitetit**).
- The purpose of asking to be realized with less **repressive** measures without **compromising** their **effectiveness** (Qëllimi i kërkuar të realizohet me masa sa më pak **represive**, pa **kompromentuar efektivitetin** e tyre).
- Put the **destination** of property that remains after its dissolution (Vendos për **destinimin** e pasurisë që mbetet pas shpërndarjes së saj).
- The day when awarding appropriate by the court or **arbitration** who was born lawsuit **regression** (Dita kur është dhënë vendimi i gjykatës ose **arbitrazhi** përkatës nga i cili ka lindur padia e **regresit**).
- Prediction of discontinued against one **solidary debtors** (Parashikimi i ndërprerë kundër njërit prej **debitorëve solidarë**).
- When a right may be exercised within a **preclusive** (Kur një e drejtë mund të ushtrohet brenda një afati **prekluziv**).
- Ownership of **abandoned** movable thing and equipment (Pronësia mbi sendet e luajtshme të **abandonuara**).
- Specify that in **proportion** to the benefits derived from it to build and maintain other means (Detyrohet që në **proporcion** me përfitimin që nxirret prej tij të ndërtoj edhe mirëmbajtje mjetet e tjera).
- The things can't be below average **quality** (Sendi nuk mund të jetë nën **kualitetin** mesatar).
- **Conversion** should be made at the official rate (**Konvertimi** duhet të bëhet me kursin zyrtar).
- In addition to sue **possessory** can exercise the claim of the **recovery** (Përveç padisë **posedimore** mund të ushtrojë edhe padinë e **rivendikimit**).

- The warranty ineligible for **evinkсион** if not proves that there is sufficient reason to stop taking the thing (E humb të drejtën e garancisë për **evinkсион** në qoftë së nuk provon se nuk ekziston arsye e mjaftueshme për të penguar marrjen e sendit).
- The use of the property to another **destination** (Të përdorë sendin në një **destinacion** tjetër).
- **Respect** and mutual understanding, as the basis of unity in the **family** (Respekti dhe mirëkuptimi **reciprok**, si baza e unitetit në familje).
- There are entitled to **regress** to the other spouse for the obligation to repay on his behalf. (Ka të drejtën e **regresit** ndaj bashkëshortit tjetër për pjesën e detyrimit të shlyer për llogari të tij).
- In the absence of proof to the contrary is **presumed** that makes movable property participate in community (Në mungesë të provave të kundërta **presumohet** se pasuria e luajtshme bën pjesë në bashkësi).
- Every **clause** of the **contract** is void if compels them (Çdo **klauzolë** e kontratës është e pavlefshme nëse detyron bashkëshortit).
- Being related to the **abusive** exercise of parental responsibility (Janë të lidhura me ushtrimin **abuziv** të përgjegjësisë prindërore).
- **Confirmation** that the child was not able to adopted (**Konfirmimin** se i mituri nuk ka patur mundësi të birësohet).
- Adoption is **irrevocable** (Birësimi është i **parevokueshëm**).
- Public and legacies **donations** (Trashëgimitë dhe **donacionet** publike).
- Specify to protect the **confidentiality** and reliability (Detyrohet të ruajnë **konfidencialitetin** dhe besueshmërinë).
- They expressed or **evidenced** it in writing (Kanë shprehur ose **evidentuar** atë me shkrim).
- The **interests** of children are a **primary** consideration (Interesat e fëmijëve janë të një rëndësie **prioritare**).
- **Information** about the **background** (Informacion në lidhje me **backgroundin**).
- No security, **obligation** or deposit can't ask for costs of guarantees payment (Asnjë siguracion, **obligacion** apo depozitë nuk mund të kërkojë garanci pagesë kostosh).
- Children victim of **potential** trafficking (Fëmijë viktimë **potenciale** e trafikimit).
- Provision that prescribing the **confiscation** of all objects (Dispozita që paracaktajnë **konfiskimin** e të gjitha objekteve).
- Developing standards for fair and **efficient** collection of information (Hartimin e standardeve për mbledhjen e rregullt dhe **eficente** të informacionit).
- The **existence** of a **fact** can not be inferred from the **indications** except when these are important (Ekzistenca e një fakti nuk mund të nxirret nga **indicjet** përveçse kur këto janë të rëndësishme).
- During the interview the witness makes **contradictory** statements (Gjatë pyetjes dëshmitari bën thënie **kontradiktore**).
- **Infiltration** deadline may be extended by prosecutor (Afati i **infiltrimit** mund të zgjatet nga prokurori).
- Defenders of who have **assisted** in making their choice (Mbrojtësit e të cilëve kanë **asistuar** në marrjen e tyre).
- The witness may make inquiries into **distance** (Dëshmitari mund t'i bëjë pyetjet në **distance**).

The convict shall be subject **persecutory** or **discriminatory acts** (I dënuari do t'u nënshtrohet akteve **presekutuese** ose **diskriminuese**)

Linguistic terminology

We get linguistic terms from the "Glossary terms of linguistics"(Fjalor me terma gjuhësor), Tirana 2011, from the authors Giovanni Belluscio and Shezai Rokaj. Since the Albanian language has a dictionary like this we decided to take some terms to be presented as examples of terms in this field.

Examples:

- *adverbalizim – ndajfoljezim (adverbial)*
- *afiks – ndajshitesë (affix)*
- *aglutinim – përngjitje (agglutination)*
- *aklimatizim – përshtatje (naturalization)*
- *akordim – bashkëpërshtatje (accordance)*
- *areal – hapësirë (area)*
- *infiks – brendashtesë (infix)*
- *inkorporim – brendatrupësim (incorporation)*
- *eufoni – bukurtingëllim (euphony)*
- *kakofoni – keqtingëllim (cacophony)*
- *kolofoni – shënim i botuesit (colophony)*
- *cross-over – kapërcim i kryqëzuar (cross-over)*
- *deiks – tregor (index)*
- *deverbativ – prejfoljor (deverbatation)*
- *diminutiv-zvogëlues (diminutive)*
- *ekuativ – shkallë krahasore e barazisë (equality)*
- *gradual – shkallëzuar (gradual)*
- *gutural – grykor (guttural)*
- *gjeneroj – prodhoj, (generate)*
- *iterative – përsëritës (iterative)*
- *koaleshencë – shkrirje tinguish (coalescence)*
- *konversion – shndërrim (conversion)*
- *kakuminal – kulmor (culmination)*
- *antecedent – paraprirës (preceding)*
- *kontrastiv – përqasës (contrastive)*
- *ridondancë – fjalëtepri (wordiness)*
- *singularizuar – njëjësuar (singularized)*
- *translacion – zhvendosje¹ (translation)*

Culinary terminology

As source material for the collection of material culinary we have got two books, "The art of patisserie"(Arti i psticiserise) Kosta Koci, Tirana 2005, and "The art of cooking" (Arti i gatimit) Vangjel Kullaj, Mico Garuli, Tirana 1998, as well as programs on the basis of which are delicious cookies.

Examples:

¹ Giovanni Belluscio, Shezai Rrokaj, *Fjalor me tema të gjuhësisë*, Tiranë 2011

- Butter, softened by heat in the **banjo – mari** (Gjalpi zbutet duke u ngrohur në **banjo – mari**).
- There are many methods for the **conservation** of meat (.Për **konservimin** e mishit ka shumë metoda).
- ... the **extractive** that melt during cooking ... (**ekstraktive** që shkrihen gjatë zierjes..).
- Heat proof... (**Gradacionet** e nxehtësisë...)
- We will list the flavors before we **serve** them (Kur i **servim**, i radhisim me shije në pjatancë).
- We can get out 2 liters of **concentrated** juice (...mund të nxjerrim 2 litra lëng të **koncentruar**).
- Boil **spaghetti** as usually. Instead of cheese we put on chopped heavy **putargë**. (...ziejmë si zakonisht **spagetat**. Në vend të djathit hedhim **putargë** të grirë në rende).
- fill in **cannelloni** ... (...mbushim **kanelonit**...).
- Cooking **Raviola** ... will take long time (Gatimi i **ravioleve**... do shumë kohë).
- Boil **Lasagne** with salt water (**Llazanjet** i ziejmë me ujë e me kripë).
- The **beshamel** sauces need to be good clotted (...të jetë mpiksuar mirë salca **beshamel**).
- **Parmandie Omelet (Omëletë parmandie)**.
- Eggs filled **shemej** (Vezë të mbushura **shemej**).
- **Vellute** dressing (Salcë **vellute**).
- **Ravigot** dressing (Salcë **ravigot**).
- **Remullade** dressing (Salcë **remullade**).
- **Smetana Russian** dressing (Salcë ruse me **smetanë**).
- **Mornej** dressing (Salcë **mornej**).
- **Pikadili** dressing (Salcë **pikadili**).
- Fruits should be used of first **quality** (Frutat që do të përdoren duhet të jenë të **kualitetit** të parë).
- These sauces serves **butinga, Charlotte, croceta** (Këto salca shërbejnë për **butinga, sharlotë, kroketa**)
- Added vanilla syrup, puree, lemon juice, **kirsku** and mix well (Shtohet në shurup vanilje, pureja, lëngu i limonit, **kirsku** dhe përzihen mirë).
- It would be better for them to be **conservate** in terms of home (Do ishte më mirë që ato të **konservoeshin** në kushtet e shtëpisë).
- The best is to fight fruits in metal container stainless steel or **enamelled** vessel (E mira është të zihen frutat në enë metalike prej çeliku të paoksidueshëm ose në enë të **emaluara**).
- Apple dressing **Prevede (Prevede** mollësh).
- Fruit **Jam (Xhem** frutash).
- **Zhelëja** with **agar-agar** is better than the gelatin (**Zhelëja** me **agar-agar** është më e mirë sesa me xhelatinë).
- **Ekler** pasta processing presents different variations (Përpunimi i pastave **ekler** paraqet variacione të ndryshme).
- **Tart** and **tartaletat (Tartat** dhe **tartaletat**).
- **Savaren, brushë (Savaren, brushë)**.
- Fruit **Rag (Zhele** frutash).
- **Milfej (Milfëj)**.
- **Shu** filled with praline cream (**Shu** i mbushur me krem **pralinë**).

- **Kandigjibek** (*Kandigjibek*).
- **Kulture** with oranges (*Kulture* me portokalle).
- **Charlotta** apple (*Sharlot* molle).
- Apple **souffle** (*Sufle* me mollë).
- Different **Tortaletes** (*Tortaletë* të ndryshme).
- **Carina** Oranges (Portokalle të *carinës*).
- **Almina, Carmen, Muritanie** Pears (Dardha *almina, karmen, muritanie*).
- **Santigji** Cream (Krem *santigji*)

Sports terminology

For sports terminology we have selected "Panorama" newspaper ,different days and sports television shows. Some examples of terms that belong to this area are:

- Pirlo **refuses** Milan (Pirlo *refuzon* Milanin).
- **Renovate** with Juventus (*Rinovoj* me Juventusin).
- I have been **contacted**, but I have a contract (Më kanë *kontaktuar*, por kam kontratë...).
- The Reds look more **advantageous** (Të kuqtë duken më të *avantazhuar*).
- To **intensify** talks with the player (...të *intensifikojnë* bisedimet me lojtarin).
- For his **transfer** to Partizan (Për *tranferimin* e tij tek Partizani...).
- Remains to be seen how many will continue this **resistance** (...mbetet për t'u parë sa do të vazhdojë kjo *rezistencë*...).
- Will be at evacuees **contingent** (... do të jetë në *kontigjentin* e të larguarve).
- There are Tirana two objectives for winter **merkaton** (.. janë dy objektivat e Tiranës për *merkaton* e dimrit).
- Lika **confirmed** that there have been contacts (Lika *konfirmoi* se ka patur kontakte).
- Magani projects removals and **avoids** interference (Magani projektton largime dhe *eviton* ndërhyrje).
- The process will be open and **transparent** (procesi do të jetë i hapur dhe *transparent*).
- Muçollari was not in **optimal condition** (..Muçollari nuk ishte në *kondicion optimal*).
- To be more **complete** in the second half (...të jemi më të *kompletuar* në pjesën e dytë).
- I expect the preparatory **destination** phase (Po presin *destinacionin* e fazës përgatitore...).
- Have made **immediate** entry of leaders in merkato (...kanë bërë *immediate* futjen e drejtuesve në merkato).
- France is qualified in every **competition** (Franca kualifikohet në çdo *kompeticion*).
- All have **boycotted** training (të gjithë e kanë *bojkotuar* stërvitjen).
- We had placed an unspecified **premium** (... kishin vendosur një *premio* të papërcaktuar..).
- Will probably **start** on January 6 (..do të *startojnë* me datë 6 janar).
- **Treatatives** to bring **quality** players (.. *tratativat* për të afruar lojtarë *kualitativë*).
- With a **predominance** of the losses columns (... me një *dominancë* nga kolonat e humbjeve).
- The teams are composed of **amateur** players (...skuadrat kanë në përbërje lojtarë *amatorë*).

- To activate the **formation** firstly to Dinamo (duke e aktivizuar në **formacionin** e parë të Dinamos).
- There was not much time available to **consolidate** the team ("... nuk pati shumë kohë në dispozicion për të **kolauduar** skuadrën..).
- **Negotiate** with the Celsi, but I want to stay (**Negocioj** me Çelësin, por dua të qëndroj).
- Two strongest **offensive** forces of the championship (.dy forcat **ofensive** më të fortat e kampionatit....)
- **Recovered** after knee fissure (...i **rikuperuar** pas çarjes në gju0
- To support team without **reservation** (...e mbështesim skuadrën pa **rezerva**).
- Given the **performance** of kosovar talent (duke u nisur nga **performanca** e talentit kosovar).

Information -Technology terminology

Foreign Words in the field of information technology terminology have been selected from two textbooks ,from secondary education, namely "Informatica 8" and "Informatic" the authors Ledian Bardhi and Anduela Lile. Since the number of foreign words for each sentence is the minimum 2, there are select to distinguish, since it would have to underline about the whole sentence. The words in bold are unchangeable in many different languages as well as in Albania language too.

- **Boot-In** Instructions have a limited memory **chip ROM**, so generally are written in **assembler**.
- Data are stored on the **hard- drive** in the computer
- It includes a **Desktop** background-in a screen background in a **screen saver** .
- Click **Personalize**.
- **Start** Menu operates as a management center .
- It is valid to the **Start** menu as well as for the **Taskbar**.
- This procedure does not remove the program from the **All Programs** list and don't uninstalls the program.
- Thumbtack serves to place a document in the **Start** menu
- name "**Picture Tools**" appears at the beginning of ribbon after we entered and selected a painting
- Click the **Office** button and insert the option **Save as**
- When inserting an image into a workbook in **Excel** , formatting tab of the image displayed a ribbon
- Click the button Cut to **Clipboard** group.
- **Word** removes the selected text and places it in the **clipboard**
- Choose **Page Layout** tab .
- Space "**default**" appears fields "**Space Before**" and "**Space After**" in **Paragraph** group
- **Smart Art** Graphics - different diagram
- In Ribbon adding two temporary tan-of **Desing** and **Layout**, under the label **Table Tools**
- You can delete using the **Backspace** or **Delete**
- To delete columns click **Delete Sheet Columns**
- Commands **Cut, Copy and Paste** are executed in the same way as in **Word**
- The **Insert** tab, **Charts** group select the type of schedule that suits your purpose,
- Navigate between the pages by clicking the buttons **Next Page** and **Previous Page**
- In the menu **Customize Quick Access Toolbar** "select the option" **Show Below the Ribbon**

- Click the tab **Layout Rows** and **Columns** group, and select **Insert Right**
- **Save** in box displayed folder in the **My Documents**
- Commands in groups **Alignment**, **Number** and **Style** are gray, so inactivated
- in **Desing** tab, **Data** group, click **Switch Row Column**
- the display panel double click **Blank Document**
- images **Clip Art in Word**
- You can change its style by commands **Bold and Italic**
- Select **Word Art** clicking once
- In the **Format** tab, **Text** group, click Edit Text
- You can add a total row in table contact, which provides access to some functions, such as: **Avarage**, **Count**, **Sum**, etc.
- in the first group **Desing** tab, **Properties**, in the table name field, enter the name of your table
- **PowerPoint** is part of the **Office** , a package of products that combines different types of software
- to open **Power Point**-in click the **Start** button and the folder in **Microsoft Office** find and click the program **Microsoft Office Power Point 2007**
- Click **Power Point Presentation** to maintain pptx presentation format," default "program **Power Point**", "page work called **slide**
- **Office** button opens the menu that contains commands related to the presentation as a whole, as **New**, **Open**, **Save**, **Print**, etc.
- Click the **Delete** button in the group **Slide tab Home**
- The group **Background**, **Desing** tab, click **Background Styles**
- All of the above formatting achieved through dialog **"Bullets and Numbering**
- Click **Costumize Bulleted** tab, open the **Symbol** dialog,
- Other objects that you can insert the areas of operation include tables, graphs, diagrams **Smart Art**, **Clipart** and video
- Each of these items varies depending selection in the options menu **Aling Slide** and **Aling Selected Objects**
- Many **SmartArt** diagrams you come prepared with special effects animation
- opens the **Custom Animation** task bar. Notice the buttons are not enabled. Select the text. **Add Effect** button activated
- **Handouts**, this option prints some **slide** on a page.

Bibliography

- [1] Gazeta, "Panorama sport", 26 dhjetor 2013, Tiranë
- [2] Gazeta, "Panorama", 25 dhjetor 2013, Tiranë
- [3] *Kodi penal – I përditësuar me praktikë gjyqësore*, Tiranë 200
- [4] *Kodi civil*, Tiranë 2010, *Kodi i procedurës administrative*, Tiranë 2009
- [5] *Kodi i procedurës civile*, Tiranë 2007
- [6] *Kodi i procedurës penale*, Tiranë 2012

- [7] *Kodi i familjes dhe legjislacioni për birësimet*, Tiranë 2007
- [8] Giovanni Belluscio, Shezai Rrokaj, *Fjalor me terma të gjuhësisë*, Tiranë 2011.
- [9] Lediana Bardhi, Anduela Lile, *Informatika 8*, Tiranë 2012
- [10] Lediana Bardhi, Anduela Lile, *Informatika 9*, Tiranë 2012
- [11] Vangjel Kullaj, Miço Garuli, *Arti i të gatuarit*, Tiranë 1998
- [12] Kosta Koçi, *Arti i pastërisë*, Tiranë 2005